

## Komplettering kring utförande av Språk 4

I manualen till Språkfyrn finns instruktioner om hur undersökningen ska utföras. Gå gärna tillbaka och läs manualen om det är något du undrar över.

De flesta barn i 4-årsåldern klarar Språkfyrn utan svårigheter, men en del barn behöver mer information om hur en uppgift ska lösas. Här följer förslag på hur ni kan förbereda barnet inför olika uppgifter samt svar på vanliga frågor som vi fått från BVC-sköterskor.

### Allmänt

Det är tillåtet att repetera instruktioner om barnet inte svarar eller är osäkra.

Ange detta på testblanketten, skriv R = att uppgift har repeterats.

Om barnet inte förstår hur en instruktion presenteras eller är tveksamt, upprepa instruktionen och lägg till "peka på den bild du tycker passar bäst".

### Vanliga frågor och svar

#### Uppgift 4: Peka på "lång"

**Fråga:** Många barn klarar inte uppgiften, kan jag omformulera för att barnet ska förstå?

**Svar:** Nej, du ska inte omformulera. Uppgiften går ut på att barnet ska förstå begreppet *lång*.

#### Uppgift 5: Peka på "pojken har ingen mössa"

**Fråga:** Barnet säger "det är ingen mössa det är en keps", vad ska jag göra? Får jag ta om instruktionen igen?

**Svar:** Innan du startar upp Språkfyrn går du till bilden vid uppgift 5 och – *tycker du detta är en mössa eller en keps?* Om barnet säger att det är en mössa så använder du mössa i instruktionen senare när du kommer till uppgift 5. Det är ju den grammatiska konstruktionen negation *ingen* man testar inte ordförståelsen av huvudbonaden.

#### Uppgift 8

**Fråga:** Barnen vill gärna klä på pojken kläderna som en klippdocka och blir inte nöjda då kläderna är för stora. Vad ska jag göra?

**Svar:** Prata med barnet om det: "de passar inte riktigt på pojken, lägg dem bredvid pojken istället"

#### Uppgift 9

**Fråga:** Kan man inte säga "Lägg frukten i skålen", istället för *maten*?

**Svar:** Nej. Eftersom "frukt" är underkategori till "mat". Uppgiften går ut på att barnet ska förstå att frukt är en sorts mat.

#### Uppgift 10-13

Börja med att informera barnet om hur uppgiften ska utföras. . Använd tre föremål som är lika, förslagsvis tre pennor som har samma färg. Ta också fram ett föremål som är helt olikt, till exempel en leksaksbil. Säg - *här ligger tre pennor och en leksaksbil (eller något annat ni har lätt tillgängligt). En penna och en penna och en penna. De är lika, de hör ihop. Men leksaksbilen är inte lika som pennorna, den passar inte ihop.*

**Sammanfattat från nationella råd kring utförandet av Språk4, BHV-logoped/team Nationellt, bland annat Västra Götaland/Jönköping/Halland**

Visa sedan på testblocket uppgift 10.

*Nu ska vi titta på dessa bilder. Alla saker passar ihop utom en. Vilken passar inte. Peka på den du tycker ska bort.*

### **Uppgift 21-30 Nonord**

En del barn har visat osäkerhet att härma nonorden. Försök då att "leka igång" uppgiften. Ibland behöver du och föräldern säga tokiga ord innan barnet. Använd då inte testorden utan använd egna nonord som t.ex Snurk, Plipp, eller Pippis Spunk.

Visa bilden och säg ungefär - *här är en konstig figur och vet du, den figuren säger tokiga ord. Ord som inte finns på riktigt. Han kan till exempel säga snurk, det är ett tokigt ord som han hittat på. Och han kan säga plipp, det låter ju också lite tokigt. Men det betyder ingenting. Nu vill jag att du säger samma tokiga ord som figuren. Det låter ju lite konstigt men det gör ingenting. Lyssna ordentligt. Vi ska härma honom, prova att säga så här ... Säg nonorden tydligt och låt barnet säga efter. Det viktiga är att höra om barnet uttalar ordet på samma sätt som du, även om du råkar uttala ett ord annorlunda än i manualen.*

### **Uppgift 32**

Att komma på ord som tillhör en kategori är en viktig egenskap och visar att man har snabbt och lätt tillgång till sitt ordförråd. Om barnet är lite tvekande så introducera uppgiften genom att peka på barnet i boken och säg. *Här har hen på sig en del kläder precis som du. Man kan ha på sig många kläder som tröja och byxor och strumpor. Så det finns många olika kläder.*

*Sen finns det också saker man kan äta. Vad kan man äta?*

Eller

*Här är Kim, vad tror du hen tycker om att äta för något? Vad kan Kim äta?*

### **Uppgift 33-37**

Dessa uppgifter bedöms under hela hälsobesöket. Det betyder att du måste lyssna på barnet när hen pratar spontant. Många gånger är barnet lite tyst just när det är inne hos dig. Därför kan det vara bra att alltid tjuvlyssna lite när barn och förälder leker i väntrummet eller tar på/tar av ytterkläder. Då kommer det ofta en del spontantal. I manualen på sidan 21 finns exempel på hur uppgifterna ska bedömas.

### Utfall, sammanräkning

**Fråga:** Jag skickar inga remisser om det felar på bild 31 samt 10-13, om allt annat är felfritt, även om poängen då hamnar på remisskriterier. Är det OK?

**Svar:** Nej. Remiss ska skickas till logoped om barnet får 32 poäng eller färre. Cut-off värdet (32 poäng) är noga uträknat och Språktestet har hög sensitivitet och validitet. Alltså är Språkfyrans bra på att sortera ut barn med språkliga svårigheter. En uppgift som barnet inte klarar kan vara indikator för flera underliggande språkliga parametrar. Är du tveksam kontakta din Barnhälsovårdslogoped för rådgivning.

**Fråga:** Det känns tveksamt att remittera barn till logoped som hamnar precis på gränsvärdet för logopedkontakt, detta barn hade troligtvis inte fått utfall på Värmlandstestet. Ska jag ändå skicka remiss till logoped?

**Svar:** Ja! Remiss ska skickas till logoped om barnet hamnar på 32 poäng eller lägre. Att barnet troligen skulle ha klara Värmlandstestet ska inte avgöra om remiss ska skrivas. Värmlandstestet är från 1974 och bygger på forskning som inte är relevant för vad vi vet om språkutveckling och riskfaktorer för inlärningssvårigheter hos dagens 4-åringar. Är du tveksam kontakta din Barnhälsovårdslogoped för rådgivning.

**Fråga:** Om barnet vägrar göra eftersägningsuppgifterna med nonord, men gör allt annat i Språkfyrans helt korrekt, hur ska jag bedöma?

**Svar:** Hör du att barnet har alla åldersadekvata språkljud på plats och barnet genomför hela övriga Språkfyrans utan anmärkning så behöver inte remiss skrivas. Är du osäker så kontakta BHV-logoped eller ortens logopedimottagning.

### Flera språk

Om barnet har annat modersmål än svenska och har gått **regelbundet** i svenskspråkig förskola i cirka 1½-2 år kan Språkfyrans utföras på svenska.

Använd tolk vid behov. Tolk eller föräldrar kan översätta de flesta instruktioner i Språkfyrans, förutom uppgifterna 14-20 som uttalas på svenska och nonorden 21-30 som uttalas på samma sätt oberoende av språk. Notera på remissblanketten om bedömning har utförts på modersmålet och i så fall vilket språk som använts. Notera om du använt tolk och på vilket språk.

Gå igenom och visa test och Informationsblad till tolken innan ni börjar besöket.

### **Riktlinje för remiss till logoped vid utfall i Språkfyrn**

- Om antal rätt är 33p eller mer bedöms barnets språk- och talförmåga som ålderstypisk. Blankett behöver inte scannas in.
- Om antal rätt är 32p eller färre betraktas det som ett utfall och remiss till logoped ska övervägas. Scanna in blanketten i VAS. Skriv poängresultat i remiss till logoped. Scannar du behöver du inte skriva vilka uppgifter som var svåra. Om barnet haft svårt att medverka på vissa uppgifter på grund av ofokusering eller andra orsaker så får du gärna skriva en kort anteckning om det i remissen.
- Språkfyrn fångar även upp barn med andra svårigheter än med språkstörning. Om barnet har utfall på många uppgifter och särskilt när det gäller uppgifterna 33-37, ska förutom logopedremiss vidare utredning övervägas, BVH-psykolog, läkarbedömning, Habilitering.
- Det är alltid bra att kontakta pedagog i förskolan för att få ytterligare information om barnet och öka samverkan mellan föräldrar, BHV och förskola.

### **I remiss till logoped ska alltid anges:**

- Att utfallet kommer från bedömning med Språkfyrn, scanna arbetsformulär i VAS.
- Om det tidigare varit utfall vid språkbedömning vid 18 månader, 2,5 eller 3 år
- Om Språkfyrn är bedömd med tolk eller om förälder/syskon har översatt instruktioner
- I övrigt följ checklista för remiss till logoped